

Holberg-kronikker, som af udgiveren er forsynet med kildehenvisninger hentede fra H. G. Olriks efterladte samlinger. Kronikkerne er et smukt udtryk for Olriks omhyggelige studier, yderst minutiøse i detaljen. Artiklerne behandler en række episoder i tilknytning til Holberg, men rummer egentlig ikke noget af betydning for det almene indtryk af digterens person eller livsgerning. For Holbergentusiaster vil den bekvemme samling af kronikkerne selvfølgelig være en kærkommen gevinst; for andre vil det være et par timers god læsning, som fængsler trods de spinkle emner.

Vagn Dybdahl.

J. Chr. Svabo: Indberetninger fra en reise i Færøe 1781 og 1782. Udgivet af N. Djurhuus. (Selskabet til udgivelse af færøske kildekrifter og studier, 1959). XXXI + 497 s.

Det færøske kildekriftselskab har med dette både i henseende til det ydre og det indre meget tungtvejende værk ydet en præstation, der fortjener al mulig påskønnelse. Jens Christian Svabo (1746-1824) og hans livsløb har flere gange været skildret, bl. a. af Chr. Matras i indledningen til hans udgave af »Svabos færøske vischåndskrifter« (1937-39), men hidtil har Svabos omfattende Færøbeskrivelse kun været udgivet brudstykkevis.

Svabo var præstesøn fra Færøerne og kom i 1765 til København. Her studerede han ved universitetet økonomi og en række reale fag, men tog aldrig eksamen; trods gentagne forsøg opnåede han heller aldrig befordring til noget embede. I mange retninger blev hans liv en række skuffelser; kummerligt levede han, også efter at han i 1800 endeligt havde opgivet at skaffe sig en levevej i København og vendte tilbage til Færøerne. Trods triste ydre forhold indtager han dog en pæn plads blandt oplysningstidens skribenter og er i mange retninger et

karakteristisk eksempel på de mindre ånder blandt disse – også ved hans tro på mulighederne for at hæve almuen gennem oplysende skrifter om landbrug og økonomiske forhold.

Den store rejse til Færøerne i 1781-82 foretog Svabo med støtte fra Rente-kammeret. Formålet var at tilvejebringe en af datidens yndede økonomisk-topografiske beskrivelser. En sådan kom også til at foreligge, men den blev aldrig gjort trykfærdig. Meget af den er med sin lapidarstil præget af, at han skulle præstere noget for den udbetalte – temmelig store – rejseunderstøttelse, og i det hele er manuskriptet meget ujævnt i indhold. Trods disse forhold må det erkendes, at beskrivelsen i dag er en fornem kilde til belysning af færøske forhold og i det hele til vestnordiske kulturformer (på grund af den i mange retninger retarderede udvikling) ret langt tilbage i tiden.

Beskrivelsen dækker snart sagt alle sider af livet på Færøerne: dagligdagen, sproget, festerne, erhvervslivet, naturforholdene, kommunikationsvæsenet m. m. Teksten er gennem fyldige registre og omfattende noter velbelyst af udgiveren, undertiden måske med vel mange filologiske petitesser i forhold til det, der gives om økonomiske og samfundsbetonede forhold, og særlig da bogen netop på det første område virkelig rummer en hel del til belysning af tilstandene i monarkiet i almindelighed.

Vagn Dybdahl.

Povl Eller: Adam Oehlenschläger portrætter. (Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg, 1958). 144 s.

Museet på Frederiksborg har i tilknytning til mindeværelset for Oehlenschläger samlet et ganske fyldigt udvalg af de eksisterende portrætter af digteren. Med udgangspunkt i denne samling har museumsinspektør Povl Eller udarbejdet en grundig ka-

talogs over alle de Oehlenschläger-portrætter, der har ladet sig opspore.

Desuden har han i bogens første halvdel gengivet en række samtidige og senere beskrivelser af Oehlenschlägers udseende og konfronteret dem med billedernes oplysninger. Det tegner et morsomt og meget anskueligt portræt af digteren både som den fejrede idealtipe på den romantiske skjald og som et ganske almindeligt menneske. Hvem tænker sig vel digterkongen med briller på næsen? Han brød sig heller ikke om at bruge dem, når han optrådte som forelæser!

En citatsamling som den, bogen bringer, er det naturligvis næsten ugørligt at få fuldstændig. Eller har vel heller ikke tilstræbt fuldkommenhed, men han har tilsyneladende alligevel fået det meste med. Det skal derfor kun opfattes som et supplement til det kuriøse problem om, hvor længe Oehlenschlägers hår beholdt sin smukke, sorte farve, at der her anføres et citat, der vist burde have været med. Det er fra Peder Hjorts beretning til vennen Atterbom om sin deltagelse i universitetets sørgest for Christian VIII (meddelt af Morten Borup i *Danske Studier*, 1956, s. 46):

»Mest af alt strålede ved Universitetsfesten, over alle Hof- og militaire Uniformer, Øhlenschlaegers store, smukke Gestalt, *kulsort*, med St. Olafordenens *røde* Bånd over Brystet.« (Fremhævelserne er Hjorts).

Bogens tyngdepunkt ligger naturligvis i dens sidste halvdel, hvor Eller har katalogiseret og beskrevet alle de portrætlige fremstillinger af Oehlenschläger, han med så stor flid har fundet frem. Arbejdet viser, hvordan en sådan opgave kan løses på forbilledlig måde. Billedbeskrivelserne udmærker sig nemlig dels ved deres saglighed og deres fyldighed, dels ved at være behageligt fri for banale kunstneriske vurderinger og karakteristiker. Det er en særdeles nyttig og vi-

denskabeligt vederhæftig katalog, der på den måde er kommet ud af det. Iøvrigt er bogen rigt illustreret, så den også derved gengiver et fyldigt udsnit af Oehlenschläger-portrætte.

Den smukke bog bør i høj grad animere museet til at fortsætte udgivelsen af sådanne afhandlinger, der – som direktøren skriver i et forord – kan »gøre opmærksom på, hvilket rigt og værdifuldt materiale Det national-historiske Museum på Frederiksborg rummer til belysning – kulturhistorisk og kunsthistorisk – af så mange sider af Danmarks historie gennem de sidste 500 år«.

H. P. Clausen.

Kjeld Galster: Stiftamtmand Fr. Moltke og rektor Emmanuel Tauber i Ålborg. Oprettelsen af det første stiftsbibliotek og den første sparekasse i Jylland. (Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding, 1958). 211 s.

Godt et års tid efter, at Fr. Moltke på grund af svensk pression havde måttet nedlægge sine embeder i København, rykkede han i 1815 som stiftamtmand ind på Aalborghus. Her mødte han som katedralskolens myndige og ansete rektor, Emmanuel Tauber. Begge havde de vidtstrakte kundskaber, videnskabelige og litterære interesser, og begge var de optændt af den ivrige rationalists trang til at virke for det almene. Fhv. rektor, dr. Kjeld Galster har i sin bog fængslende dokumenteret deres virksomhed for oprettelse af et stiftsbibliotek i Ålborg (et sådant var nogle år forud blevet oprettet i Odense). Foruden tilvækstprotokoller og kopibøger fra biblioteket er der bevaret en række breve og smånotitser vekslende mellem Moltke og Tauber fra de i 1817 begyndte at virke for biblioteket, der i løbet af et par år blev til virkelighed og ved Taubers død var vokset til omkring 20.000 bind, som efter stadig tilvækst i 1887 indgik i katedralsko-